

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Петя Павлова Иванова

Секция "Биология и екология на морето", Лаборатория "Молекулярна таксономия и екология на морски хидробионти", Институт по Океанология, БАН

Член на научно жури, определено със Заповед № 148/18.05.2016 г. на Директора на Институт по океанология – Варна за провеждане на конкурс за академичната длъжност „доцент“, по област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.3. Биологически науки, научна специалност „Хидробиология“, Научно направление „Ихтиология“, обявен в ДВ брой 21 от 18.03.2016г., за нуждите на Секция „Биология и екология на морето“, с единствен кандидат гл. ас д-р Мария Янкова.

I. Академично развитие на кандидата

Гл. ас. д-р Мария Христова Янкова е завършила през 1997г. Шуменски Университет „Епископ Константин Преславски“, специалност „Биология и география“. Научната си кариера започва като научен сътрудник III степен през 2003г. в Институт по рибни ресурси, ССА, гр. Варна. През 2005г. прераства в научен сътрудник II степен, през 2008г. в I степен, а за периода 2011- 2012г. е главен асистент в същия институт. През 2012 г. постъпва на работа в Институт по океанология, БАН като асистент в Секция „Биология и екология на морето“, където работи и до сега. През 2013г. е зачислена в свободна докторантура, а през 2014 г. придобива ОНС „Доктор“. От 2015г. до сега е главен асистент в ИО-БАН.

II. Научно-изследователска и експертна дейност на кандидата

Кандидатът по обявения конкурс гл. ас. д-р М. Янкова участва в него със значителна **научна продукция** - общо 57 научни труда (31 публикации в пълен текст), 8 от които са в списания с импакт фактор (общ IF - 3,476). В 19 от публикациите кандидатът е водещ автор. Гл.ас. д-р М. Янкова има участие в изготвяне на три списъка, възложени от Черноморската комисия, на 16 технически доклада, публикувани в специализирани международни научни сери, както и на 7 научно-технически доклада към ИАРА и МОСВ. Участвала е на 16 научни форума (8 национални и 8 международни), както и на 5 обучителни курса, 3 от които в чужбина.

Значителен е броят на **проектите**, в които участва д-р М. Янкова – 20 проекта (11 национални и 9 международни), финансирани от Фонд Научни изследвания, МОН, МОСВ, ССА, от 6 и 7РП и DG MARE на Европейската комисия. Активно участва и в 9 договорни задачи с ИАРА, свързани с оценка на запасите на калкан и трикона пред българския бряг на Черно море.

Оценката на **експертната дейност** на кандидата също е висока. Д-р Янкова участва при разработването на регионалните оценки за рибните запаси в Черно море в рамките на работна група към Научно-техническата и икономическа комисия по рибарство на Европейската комисия. Участва в международни екипи, които представят сценарии за краткосрочни и средносрочни прогнози за запасите на важни експлоатирани видове риби в Черно море. Кандидатът има активно участие и при разработване на нови и актуализиране на съществуващите насоки за анализ на баланса между риболовния капацитет и възможностите за риболов, както и при разработване на унифициран подход при оценка на планове за действие на държавите-членки за сегмента на флота, с принос за постигане на равновесие между капацитета на флотите и ресурса, който държавите членки на ЕС експлоатират. Д-р Янкова е участвала в 11 експедиции. Била е лектор на практика „Морска екология“ на студенти от СУ „Климент Охридски“, както и преподавател по хидробиология в ОДК-Варна.

Значимостта на приносите намира отражение и в **цитиранията** на кандидата. От посочените от автора цитирания (151 на брой), приемам само 132, тъй като има един автоцитат

номер 57 в справката с цитиранията, а 18 от тях не са на публикации, а на отчети (№132-150). Независимо от редуцирания брой на цитиранията, те са значителен и отличен атестат и признание за научните постижения на кандидата.

III. Оценка на научните приноси на кандидата

В публикациите на кандидата са отразени резултатите от изследванията, които съдържат оригинални научни и научно-приложни приноси, както и такива с потвърдителен характер.

Значимостта на научно-приложните приноси на гл.ас.д-р М. Янкова, са пряко свързани с дългосрочното управление и планирането на устойчива стратегия за управление на рибните запаси в Черно море. В този смисъл значителен е приносът на кандидата за осъвременяването на знанието за състоянието на запаса на черноморския сафрид пред българския бряг на Черно море.

Научни приноси с оригинален характер - Съществен е приносът на кандидата, свързан с изследване размерно-възрастовата структура на паламуда пред българския бряг на Черно море, като получените първоначални резултати биха могли да бъдат използвани за разработване на програми за мониторинг на запасите от този вид, както и на адекватни мерки за неговото опазване и устойчивата му експлоатация.

За първи път за българския бряг на Черно море са анализирани размерно-тегловните параметри на морска лисица и акула. Извършени са статистически анализи и са посочени кумулативните проценти на разпределението на размерните класове, анализирана е размерно-тегловната структура и нарастването на морската лисица, както и е картирано разпределението на линейните и тегловни размери на морската лисица в полигоните на тралене.

Получени са нови данни за българския бряг, относно линейно-тегловните зависимости за триционата, черноморската хамсия, карагъза, меджида, стронгила, калкана и черноморския сафрид.

Потвърдителните научни приноси са свързани с допълване на дългогодишната база данни за популационните параметри на карагъза, черноморската хамсия, меджида и калкана пред българския бряг на Черно море, както и анализа на морфометричните белези на триционата от Варненски залив. Принос с потвърдителен характер имат и получените данни за хранителния спектър на черноморския сафрид и калкана пред българския бряг на Черно море.

Прави впечатление **интердисциплинарният характер** на провежданите проучвания, съчетаващи ихтиологични изследвания, екологичен подход, математическо моделиране, статистически анализи с цел решаване на значими научни и научно-приложни проблеми, свързани с оценката на запасите и устойчивата експлоатация на стопански ценните видове риби в Черно море.

Научно-приложни приноси с оригинален характер - Значителен е приносът на кандидата към изучаване на биоразнообразието на ихтиофауната в Черно море. Изготвените актуални списъци на видовете риби в Черно море, както и на тези с IUCN статус и на неместните видове имат изключително важно значение за установяване и опазване на биоразнообразието в Черно море.

Много важна е и инвентаризацията на инвазивните видове в състава на ихтиофауната на България (сладководни и морски видове), както и обобщаването на аспектите на отрицателното им въздействие върху местните видове и възможните пътища за тяхното проникване в българската акватория.

Друг от приносите е свързан с оценка на разпределението, числеността и биомасата на триционата и калкана пред българския бряг на Черно море. Данните от тези ихтиологични изследвания имат приложимост както за настройване на ВПА, така и биха могли да послужат за оценка на местообитанията на китоподобните пред българския бряг.

От значение за риболовната статистика и с оглед на рационалната експлоатация на някои от промишлените видове риби като калкан, меджид, сафрид и трициона в Черно море са

публикуваните обобщени данни и анализи на многогодишните улови от тези видове пред българския и румънски бряг.

Приносен характер имат и изведените стойности на основните жизнени параметри за промишлени видове като сафрид, меджид, трицона и калкан, както и коефициентите на риболовна смъртност. Авторът установява зависимост между снижаване на оптималната експлоатационна възраст и дължина и нарастването на естествената смъртност.

Представени са карти на миграционните пътища на четири важни промишлени вида риби (трицона, калкан, сафрид и меджид) в българската и румънската част на Черно море, в районите на хранене, размножаване и зимуване.

Важни са и предложените мерки за въвеждане на план за управление на морска защитена област в румънски води за разширяване на морските защитени зони с трансграничен характер между България и Румъния, имащи потвърдителен научно-приложен принос.

Правят впечатление и методическите приноси, които са свързани с прилагането на два продукционни модела за извеждане на максималните устойчиви улови от меджид пред бреговете на Румъния и България, както и референтни стойности за смъртността от риболова и биомасата на калкана, меджида и трицоната в северозоналната част на Черно море. Представени са криви на устойчив улов и е оценено влиянието на риболова върху състоянието на запасите на посочените три вида. За първи път са приложени два метода за установяване на популационните параметри и нарастването на сафрида пред българския бряг на Черно море.

IV. Заключение

В израз на комплексната ми оценка на представените за конкурса материали, считам че глас. д-р М. Янкова притежава значителен обем научна продукция, цитирания, оригинални научни и научно-приложни приноси, експертен опит, както и научно-изследователски качества по специалността, по която е обявен конкурса и преценявам, че отговаря напълно, дори надхвърля някои от критериите за заемане на академичната длъжност „Доцент” посочени в Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАС и Правилника за развитието на академичния състав в ИО-БАН. Всичко това ми дава основание да гласувам **„ПОЛОЖИТЕЛНО”** за избирането на глас. д-р Мария Янкова за академична длъжност „Доцент” по научна специалност **„Ихтиология”**.

18.07. 2016г.
Варна

Изготвил:
/доц. д-р П. Иванова/